

De burger centraal

Programma 2018 - 2022

Voorwoord:

Op 21 maart heeft de kiezer in Brunssum zich duidelijk uitgesproken. De partijen die in het najaar de bestuurlijke verantwoording op zich namen, kregen een duidelijk mandaat. Volgens afspraak nam de grootste partij Burger Belangen Brunssum Lijst Palmen(BBB) het voortouw voor het vormen van een coalitie. Deze grootste partij vond het belangrijk om met alle partijen hierover in gesprek te gaan. De Socialistische Partij (SP) haakte om haar moverende redenen onmiddellijk af.

Na deze uitgebreide informatieronde nam BBB lijst Palmen contact op met het PAK met de vraag of deze partij bereid was, gezien de vele overeenkomsten in programmatische zin, samen met BBB Lijst Palmen een raadsprogramma op te stellen, waarbij ook andere partijen de gelegenheid kregen om aanvullingen te doen, omdat zowel BBB als ook het PAK een zo'n breed mogelijk draagvlak wensten te creëren.

Met alle partijen is vervolgens in prettige sfeer hierover gesproken en de vraag voorgelegd of zij zich konden vinden in dit programma op hoofdlijnen en de voorgestelde beleidsvorming en/of zij behoefte hadden een en ander aan te vullen.

Een aantal partijen maakte daar gebruik van en sommige partijen vonden het programma onvoldoende en niet op (project) resultaatgericht. Terwijl juist het resultaat een nadere uitwerking dient te zijn van het doelgericht beleid.

Dit had tot gevolg dat 5 partijen in principe volledig konden instemmen met het conceptprogramma op hoofdlijnen, waaronder de vier partijen, die in oktober 2017 met elkaar de bestuurlijke verantwoording op zich hadden genomen. Een verbreding van het aantal coalitiepartijen lag voor de hand. Helaas heeft de vijfde partij om haar moverende redenen alsnog afgehaakt. De andere partijen gaven aan het voorliggende concept onvoldoende te vinden en ook geen aanvullende teksten te willen aanleveren voor het conceptprogramma. Wat niet betekent, eveneens op grond van het nu voorliggende programma, dat de andere partijen 4 jaar aan de kant moeten blijven staan. Neen, ook op hen blijven we een beroep doen om samen met ons het belang van Brunssum te dienen en hieraan actief mee te werken. Oppositie moet er uiteraard wel zijn in een democratisch bestel. De partijen bepalen zelf hoe ze die rol willen gaan invullen.

BBB Lijst Palmen, PAK, Lijst Borger en BCD wilden als regeringspartijen niet alles in het voortraject dicht zetten en alles in detail uitwerken. In het uiteindelijke programma, dat nu voorligt, is dat ook niet het geval. De focus in dit programma ligt vooral op de programma's 1 en 2, waarbij respectievelijk de burger, raad en het bestuurlijk proces aan de orde zijn en het sociale karakter van de gemeente. Verder staat er in dit programma ook al een doorkijk naar de huidige financiële situatie. Richting begroting komt hierover meer duidelijkheid.

Wat betreft de programma's 3 en 4 hebben we slechts enkele zaken benoemd, waarvan we van mening waren, dat we daaraan al in ieder geval al richting moeten geven. Over de resterende onderwerpen willen we na 30 mei de raad, het maatschappelijk middenveld en de burger nog gelegenheid geven om input te geven. Het overdrachtsdocument van de organisatie kan daar als onderlegger dienen. Er zit veel lopend werk tussen, ook wel wat herstelwerk. Afspraken die het vorige bestuur heeft gemaakt, blijven gehandhaafd, mits er uiteraard besluiten aan ten grondslag liggen. Op basis van al die input zal er een uitvoeringsagenda komen met een duidelijk prioritering, die meteen dan een basis kan zijn om de begroting van 2019 vorm te geven. Met deze opzet brengen we meteen in praktijk, wat we hier in dit programma nadrukkelijk schrijven: raad en burger meer in positie brengen.

Inleiding

Hieronder vindt u dan het programma voor de periode 2018 – 2022 op hoofdlijnen. Dit programma geeft de hoofdlijnen van het toekomstige beleid weer. Uitgangspunt van het gemeentebestuur moet zijn, dat de burger in al zijn facetten centraal staat en uitgangspunt moet zijn van het beleid. Dit betekent niet, dat het bestuur bij elke om te leggen stoeptegels een werkgroep van burgers instelt. Het betekent wel, dat je hen vraagt mee te denken over bijvoorbeeld de herinrichting van wijken. Bij grote infrastructurele werken is dat gebruikelijk. Dat kan echter ook bij andere herstructureringsprocessen en op momenten als de burgers bijvoorbeeld problemen ervaren, die moeten worden opgelost.

Een tweede trendbreuk die wordt beoogd, is dat de raad meer in positie komt. De raad kan zelf initiatieven ontplooiën en met voorstellen komen en vooral de richting van beleid aangeven. De raad kan zelf een proces uittekenen hoe de burger erbij te betrekken om uiteindelijk tot breed gedragen besluitvorming te komen. Denk bijvoorbeeld aan een goede inpassing van zonnepanelen in het complex “beschermd dorps- en stadsgezicht” en verkeersproblemen in de wijk. Dat zijn processen die van onderop starten en moeten leiden tot een goede probleemanalyse samen met die burger. De andere keer ligt er misschien al een plan op hoofdlijnen, waarbij de burger de gelegenheid krijgt daarover zijn licht te laten schijnen, voordat het officieel in het inspraaktraject komt. Ook dan zal je met die inbreng serieus moeten omgaan. Niet de overheid tegenover de burger, maar de overheid samen met die burger. En uiteraard weten we, dat we het niet allemaal goed kunnen doen voor alle burgers. De kiezer heeft het gemeentebestuur gekozen om moeilijke maar afgewogen beslissingen te nemen. Het algemeen belang dient voorop te staan, maar ook burgers hebben dit vaker in het vizier dan misschien hier en daar gedacht wordt.

Een derde verandering is dat de communicatie tussen college en raad nog beter kan. Dat heeft ook met de veranderde positie te maken van de raad. Het college blijft zeker het orgaan dat de beleidsvoorstellen voorbereidt, maar dan zoals de raad deze op hoofdlijnen heeft aangegeven. De raad is leidend en er tijdig bij betrokken en kan – (eventueel) in samspraak met burgers en adviesorganen – zaken nog inbrengen en wijzigingen aandragen. Dan maakt het niet uit welke fractie(s) daarbij het voortouw neemt of nemen. We zijn ons ervan bewust, dat binnen het bestuur en de organisatie zaken en processen hier en daar aanpassingen nodig zijn.

De rol van de griffie wijzigt enigszins, maar het zal ook mogelijk wat aanpassingen vergen van de ambtelijke top en in de driehoek burgemeester, directieteam en griffie. Het betekent voor iedereen, dat we meer de buitenwereld naar binnen halen. De raadsleden zijn dan nog meer buiten dan binnen om hun volksvertegenwoordigende taak waar te maken. Ook voor ambtenaren geldt: zoek contact met die buitenwereld. Dus deuren en ramen wijd open en elke dag je ervan bewust zijn: we zijn er voor de burger van Brunssum. Als we dit allemaal tot een succes willen maken, dan is ook een verandering van bestuurscultuur nodig: meer open, meer transparant en geen afrekencultuur. De burger centraal, daar gaan we voor.

Actiepunten

1. De burger staat in al zijn facetten centraal en is uitgangspunt van het beleid.
2. De raad komt meer in positie.
3. Niet de overheid tegenover de burger, maar de overheid samen met die burger.
4. Verbeteren van de communicatie tussen raad en college
5. Gewijzigde rollen van actoren zoals de griffie.

Samenwerken, geen herindeling

De toekomst van Brunssum als zelfstandige gemeente is niet zeker. Er zijn krachten aan het werk om in de Parkstadregio een herindelingsslag te maken. Dit is in eerste instantie mislukt. Wél heeft dit al grote gevolgen gehad voor Brunssum. Op één na hebben de partijen, die in de afgelopen bestuursperiode de coalitie vormden, in de herfst van afgelopen jaar ervoor gekozen het college van B&W te verlaten, omdat de gemeenteraad in meerderheid de sturing op de herindelingskwestie aan de raad wilde houden. De discussie hierover en de daarna slepende kwestie over integriteit van het bestuur hebben voor Brunssum grote publicitaire gevolgen gehad. Dat heeft het imago van Brunssum geen goed gedaan en aan het herstel daarvan zal het bestuur, het college en de raad, in de komende bestuursperiode hard moeten werken.

Voordeel van de herindelingsdiscussie is wel geweest dat de politieke partijen in bijeenkomsten en verkiezingsprogramma's hun standpunt met betrekking tot een herindeling van Brunssum hebben duidelijk gemaakt. De standpunten liepen uiteen. De ene partij pleitte expliciet voor aansluiting bij het herindelingsproces Landgraaf-Heerlen, de ander pleitte voor nader onderzoek en weer anderen zeiden "nee" tegen herindeling. Deze laatste lijn zet de huidige coalitie door. Uitgangspunt is en blijft voor het nieuwe bestuur, dat herindeling op dit moment niet aan de orde is en de gemeente Brunssum zelfstandig kan blijven, tenzij overduidelijk het tegendeel blijkt. Dat laat onverlet dat er de bereidheid is om mee te werken aan een proces, waarbij de sterke en zwakke punten van alle Limburgse gemeenten in kaart worden gebracht. Indien Heerlen problemen heeft met het uitoefenen van de Centrumfunctie, zijn we als zelfstandige gemeente zeker bereid om met Heerlen naar oplossingen te zoeken.

Indien herindeling in de komende bestuursperiode actueel wordt, zal in ieder geval de burger naar zijn mening worden gevraagd. Dan wordt er een referendum of een burgerraadpleging georganiseerd. Een bestuurscommissie herindeling en de taken en doelstelling daarvan zijn bij verordening vastgelegd.

De omgeving waarin een gemeente moet worden bestuurd, verandert voortdurend. De reeds gemaakte keuzes om taken van de centrale overheid over te hevelen naar de gemeenten zal ook in de komende bestuursperiode voor de nodige aanpassingen en extra werkzaamheden zorgen. Vooral het open-eind-karakter van de regelingen maakt, dat de financiering daarvan voor Brunssum, net als voor andere gemeenten, een struikelblok kan gaan vormen.

De voortschrijdende digitalisering, automatisering en opkomende robotisering zullen hun impact hebben op vele terreinen. Het is zaak om in te spelen op deze zich autonoom voordoende ontwikkelingen. Daarbij moet vooral de blik zijn gericht op de belangen van ouderen en andere burgers, die de veranderingen niet of niet meer kunnen bijbenen. Ook deze veranderingen roepen de vraag op: doen wij het zelf of moeten wij samenwerking met anderen zoeken?

Duidelijk is dat Brunssum niet alles alleen kan en wil. Samenwerken is een must en dat gaat vaak goed. Samenwerking zal dan ook worden gezocht op die terreinen waar dat zinvol is en kan. Wél vraagt samenwerking met anderen om een goed gedocumenteerde keuze om samen te werken. Het instrument daarvoor is de wettelijk geregelde gemeenschappelijke regeling. De wijze waarop uitbestede taken worden uitgevoerd dient de voortdurende aandacht te hebben. Dit geldt ook voor de aansturing van de samenwerkingsverbanden. Periodieke kwartaalrapportages en terugkoppeling op een gestructureerde wijze aan de gemeenteraad dienen plaats te vinden.

Actiepunten

6. Herstellen van het imago van Brunssum.
7. Herindeling is op dit moment niet aan de orde, eerst een onderzoek onder alle Limburgse gemeenten.
8. Aandacht voor ouderen en andere burgers die veranderingen niet kunnen bijbenen.
9. Samenwerking wordt gezocht op die terreinen waar dat zinvol is en kan.

1. Bestuurscultuur:

In de komende periode zal zeer nadrukkelijk aandacht moeten zijn voor een eerlijker en transparanter handelen van de gemeente. Minder geheimhouding en daar waar geheimhouding aan de orde is, zal het bestuur nauwkeurig moeten aangeven voor welke onderdelen of passage die geheimhouding geldt en wat de duur van de geheimhouding is.

Contact met het bedrijfsleven en ondernemers is goed, maar enige afstand is wel geboden. Het lidmaatschap van college en ambtenaren van een ondernemersvereniging als voortvloeisel van hun functie is twee bruggen te ver. Periodiek overleg is een meer voor de hand liggende mogelijkheid. Indien er een bijdrage voor een gezamenlijk activiteit nodig is, incidenteel dan wel structureel, dan kan dit open en transparant gebeuren op basis van de subsidieverordening.

Het inkoopbeleid, c.q. aanbestedingsbeleid en de uitvoering daarvan zijn aan herijking toe: transparantie en controleerbaarheid vergroten. Dat geldt ook voor de vergunningverlening.

2. Communicatie college en raad:

Uitgangspunt van een goede communicatie tussen raad en college is, dat de raad te allen tijde snel en adequaat de uitvoering moet kunnen controleren. Daarvoor is helder beleid nodig. De communicatie tussen de raad en college is al verbeterd, maar er zijn nog slagen te maken. De evaluatie van de art. 212-verordening is opgeschoven. Ook de planning van een aantal zaken, die ermee samenhang, is vertraagd. Denk hierbij aan de Nota Accommodatiebeleid. Zowel de Verordening als de daarbij behorende planning krijgen nadrukkelijk aandacht. Verder zal de nota actieve en passieve informatieplicht tot afronding moeten komen.

Bij elke belangrijke stap, in welk project dan ook, dient de vraag van het college en de begeleidende organisatie te zijn: hoe informeren en betrekken we de raad? Het college bestuurt in principe collegiaal. Mandatering van verdere besluitvorming en afhandeling aan individuele collegeleden moet een hoge uitzondering zijn. **Controle van de raad moet immers zo eenvoudig mogelijk zijn.** De openbare besluiten zijn kort en bondig geformuleerd, maar wel zodanig, dat een raadslid eruit kan opmaken met welk beleidsveld het besluit te maken heeft en wat concreet inhoudelijk het besluit is. Daar is een verbeteringsslag te maken. Interne notulen komen 2x per jaar ter inzage bij de griffie. Nadrukkelijk hoort hierbij een collegebesluit, waaruit moet blijken welke interne notulen (nog) onder geheimhouding vallen.

3. Evaluatie en communicatie met de burger:

De gemeenteraad moet op een gestructureerde wijze worden geïnformeerd over de wijze waarop vastgesteld beleid wordt uitgevoerd en of de gestelde beleidsdoelen worden gehaald. Een van de gremia, waarin beleidskeuzes ter discussie worden gesteld, is de bezwarencommissie, waar burgers en bedrijven opkomen tegen besluiten die hen direct aangaan.

Er zullen maatregelen worden voorgesteld, opdat de gemeenteraad op de hoogte geraakt van door burgers en bedrijven ervaren knelpunten van beleid, zodat, indien gewenst, bijsturing mogelijk wordt.

Actiepunten

10. Open en eerlijker handelen van de gemeente, o.a. door minder geheimhouding.
11. Met gepaste afstand relaties onderhouden met bedrijfsleven/ondernemers.
12. Herijken inkoop c.q. aanbestedingsbeleid.
13. Herijken beleid zodat de raad snel en adequaat kan controleren.
14. Collegiaal bestuur door college met minimale mandatering.
15. Besluitvorming college wordt kort en bondig geformuleerd en ter inzage gelegd voor de raad.
16. Actieve beleidsevaluatie.
17. Een methode ontwikkelen om op basis van ervaringen van de klachtencommissie, de klachtentelefoon en de bezwarencommissie de raad te informeren over evidente knelpunten die burgers ervaren, zodat, indien gewenst de raad kan bijsturen.
18. Interne notulen 2x per jaar ter inzage met collegebesluit, welke nog onder geheimhouding vallen.

De burger centraal

De grote hoofdlijn in dit akkoord is, dat de burger centraal staat en dat de gemeente er voor de burgers is en niet andersom. Uitgangspunt is: de juiste dingen goed te doen voor de burger. Dat betekent dat we ons elke keer de vraag moeten stellen: wat betekent een voorstel voor de burger? Wat betekent dit voorstel voor het maatschappelijk middenveld? Dit moet bij elk raadsvoorstel terugkomen.

De gemeente vormt het bestuur dat het dichtst bij de burger staat. Reden voor de centrale overheid om werk te maken van de decentralisatie van overheidstaken en deze meer en meer bij de gemeenten te leggen, opdat die nabijheid van de overheid op gemeentelijke niveau zijn uitwerking krijgt. De gedachte achter de decentralisaties is, dat op lokaal niveau meer en beter tegemoet kan worden gekomen aan de lokale behoeften. De beleidsvormende taak is ook aan de gemeenten overgedragen. Dit betekent dat lokaal beleid, vast te leggen in verordeningen, kan worden gevoerd, afgestemd op lokale behoeften.

Dit heeft tot gevolg dat niet iedere gemeente op dezelfde wijze uitvoering geeft of hoeft te geven aan de gedecentraliseerde overheidstaken zoals de WMO of Jeugdzorg. In de praktijk is van een lokale invulling nog niet veel terecht gekomen. In de komende bestuursperiode maakt het bestuur daar werk van door de gemeenteraad nadrukkelijk uit te nodigen de beleidsbepalende en verordenende taak nadrukkelijker aan te vatten, opdat inderdaad invulling wordt gegeven aan lokaal beleid. Er zal een structuur moeten worden gevormd om de beleidsbepalende taken van de gemeenteraad vorm te geven en aan te scherpen. Een eerste aanzet om tot zo'n structuur te komen is de griffie van de gemeenteraad op te dragen de onderwerpen te inventariseren, waarbij de gemeenteraad het beleidsbepalende orgaan is. Vervolgens is een structuur aan de orde hoe de raad de kaders van het beleid vaststelt. Hierdoor wordt bereikt, dat de gekozen volksvertegenwoordigers aan hun taak invulling kunnen geven en het beleid afgestemd is op lokale omstandigheden en behoeften.

Het belang van de burger staat daarbij voorop. Daar waar mogelijk ruimte zit om die voorzieningen voor de burgers beter of beter bereikbaar te maken of te houden, wordt die beleidsruimte benut; uiteraard binnen de financiële kaders die gelden of worden vastgesteld.

Initiatieven van burgerorganisaties zoals wijkteams, vakbonden, ouderen, jongeren etc. neemt de gemeente serieus. Daar waar mogelijk zal de gemeente deze initiatieven faciliteren. Het gemeentebestuur zal ook actief burgers benaderen bij (nieuwe) ontwikkelingen en nieuwbeleid, maar zal ook burgers oproepen om zelf met aansprekende initiatieven te komen.

Actiepunten

19. Ieder raadsvoorstel gaat in op de gevolgen voor burgers en het maatschappelijk middenveld.
20. De raad wordt in de gelegenheid gebracht om meer invulling te geven aan de beleidsbepalende en verordenende taak.
21. De griffie maakt een lijst van onderwerpen, waarbij de raad nadrukkelijk aan zet is.
22. Ontwerp, opzet van een duidelijke structuur om tot besluitvorming te komen.
23. Initiatieven van burgerorganisaties zoals wijkteams, vakbonden, ouderen, jongeren etc. neemt de gemeente serieus.

1. Expertisecentrum:

- Ombudsfunctie:

De samenleving wordt als maar ingewikkelder en dat zal niet stoppen. De ontwikkelingen op het gebied van digitalisering, automatisering, robotisering en sociale media zullen een nieuwe fase

ingaan. Hetzelfde geldt voor (financiële) producten. Vele bedrijven en organisaties maken gebruik van big data en algoritmen om hun producten te slijten.

Ook de voortgaande bureaucrativering van de overheid en de veelheid van formulieren die ingevuld moet worden om aanspraken gehonoreerd te krijgen, gaan steeds meer burgers boven de pet. Kortom veel burgers zijn geen partij meer voor bedrijven of de overheid. In plaats van dat de overheid er is voor de burger, staat de burger vaak lijnrecht tegenover die overheid. Het gevolg is dat aanspraken op hulp of voorzieningen niet worden gedaan en dat burgers in de problemen komen door producten aan te schaffen, die zij niet kunnen doorgronden.

Een met ondersteuning van de gemeente - maar los daarvan staande - op te zetten laagdrempelige ombudsfunctie waar alle burgers voor advies en ondersteuning terecht kunnen, wordt onderzocht. De kennis en expertise van vrijwilligers, bedrijven en maatschappelijk middenveld zal worden ingezet.

- Denktank

In het verlengde daarvan nodigt de gemeente inwoners van Brunssum met specifieke expertise en een open blik op de samenleving uit om zitting te nemen in een expertisegroep, denktank. Deze kan gevraagd en ongevraagd onafhankelijk adviseren over nieuwe beleidsontwikkelingen. Frisse inzichten zijn altijd welkom.

2. Inspraak

Burgers, bedrijven en maatschappelijk middenveld worden bij beleidsvormende processen meer betrokken. De daar aanwezige kennis en expertise zal worden aangeboord door hen actief te benaderen. Bij geconstateerde problemen en bij nieuw beleid vraagt de gemeente om hun mening, opinie. De inspraak wordt aangepast, opdat verzekerd is, dat burgers de gelegenheid krijgen invloed te hebben op zaken, die voor hen van belang kunnen zijn. Het is en blijft aan de gemeente om keuzes te maken die in het algemeen belang zijn. Door de burgers en bedrijven meer te betrekken bij de beleidsvorming wordt op basis van meer informatie besluiten genomen en kan het draagvlak voor de keuzes, die de gemeente maakt, worden vergroot en versterkt.

3. Onderwijs

De onderwijsvoorzieningen in Brunssum zijn van een bovengemiddeld niveau. De basisscholen zijn gehuisvest in recent gebouwde Brede Maatschappelijk Voorzieningen of in gebouwen die recentelijk zijn opgeknapt en verbouwd.

Landelijk scoren we goed als het gaat om de harmonisatie van de peuterspeelzalen. De basis voor goed onderwijs van wieg tot volwassenheid ligt er in Brunssum. Wij willen de sterke positie van Brunssum op z'n minst continueren. Vanuit de basis proberen we in samenwerking met diverse partijen de kinderen en ouders nog meer op maat te bedienen en de bestaande voorzieningen nog verder te verbeteren. Ook kinderopvang vinden wij erg belangrijk. Deze dient betaalbaar te blijven. Het Romboutscollege start in het schooljaar 2018-2019 met een nieuw onderwijsconcept. Alle partijen zijn van mening dat het Rombouts zeer belangrijk is voor Brunssum. Het is dan ook van groot belang om te proberen het Romboutscollege te behouden. De crux in dit verhaal is echter dat wij als gemeente niet alles kunnen bepalen. De grote schoolbesturen in de regio Zuid-Limburg zijn samen verantwoordelijk voor een goede spreiding van voortgezet onderwijs. Dat betekent, dat één breed samengestelde school voor voortgezet onderwijs in Brunssum aanwezig moet zijn. Onder leiding van een stuurgroep waarin schoolbesturen, het gemeentebestuur en mogelijk een provinciale vertegenwoordiging zitting hebben, zal de ontwikkeling van het nieuwe onderwijsconcept tot stand komen.

Actiepunten

24. Onderzoeken van een laagdrempelige ombudsfunctie.
25. Het opzetten van een expertisegroep/ denktank.
26. Herijken van de inspraakmogelijkheden.
27. Sterke onderwijspositie op z'n minst continueren.
28. Proberen om Romboutscollege te behouden, instellen van een stuurgroep om het nieuwe onderwijsconcept vorm te geven.

Het Sociale Domein

1. Decentralisatie, de gevolgen en de veranderingen

De decentralisaties van de WMO, de Jeugdwet en de Participatiewet zijn in de afgelopen bestuursperiode voor het eerst uitgevoerd. De daarvoor opgezette structuren en samenwerkingsverbanden (o.a. ISD BOL, Betere Buren en het WSP; samenwerkingsverbanden met andere gemeente o.a. Omnibuzz; WMO-begeleiding met 5 partners) moeten worden geëvalueerd en zo nodig aangepast. De daaruit voortvloeiende taken en de omgang met nieuwe doelgroepen heeft geleid tot tevredenheid bij die doelgroepen. Dit blijkt uit klanttevredenheidsonderzoek. De regelingen hebben evenwel een open eind karakter en dat doet zich in de praktijk voelen. De kosten hiervan en het daarvoor beschikbaar gestelde rijksbudget lopen uiteen, waardoor de gemeente een financieel risico loopt. Dit risico is in de afgelopen periode manifest geworden. De Rijksoverheid zal, bij voorkeur met andere gemeenten, die in dezelfde situatie verkeren, aangesproken moeten worden op hun verantwoordelijkheid, omdat de financiële positie van de gemeente anders te zeer erodeert, omdat de mogelijkheden om andere inkomsten te verwerven zeer beperkt zijn. Als de berichten juist zijn, dan lijkt er bij het Rijk de bereidheid te bestaan om tegemoet te komen aan de ontstane financiële tekorten. Extra financiële middelen lijken in het verschiet te liggen.

Het masterplan sociaal domein moet leiden tot een breed draagvlak voor een uitvoering, die recht doet aan de behoeften en noden van de burger. Dit kan door versteviging van de wijkgerichte aanpak, ook in het sociaal domein, bijvoorbeeld door ontschotting van de budgetten. Hier is mogelijk nog winst te halen: met hetzelfde geld meer doen of met minder geld hetzelfde doen. We denken hierbij ook aan centrale intake, maatwerkvoorzieningen, een nieuw nog te ontwikkelen inkoopbeleid. De behoefte moet leidend zijn, niet de bureaucratie.

Een van de belangrijkste redenen voor de decentralisatie van taken was, dat een gemeente die beter kan uitvoeren, omdat die dichterbij de burger staat en beter in staat is in te spelen op de behoeften, die op lokaal niveau bestaan. Geconstateerd moet worden dat het instrument - het vaststellen van een verordening om tegemoet te komen aan de lokale omstandigheden - onvoldoende gebruikt is. Beleidsmatig is er sprake van een centralisatie in plaats van een decentralisatie. Dit komt, doordat de gemeenten- ook Brunssum- de door de VNG gemaakte standaardverordeningen overnemen. Van een lokale invulling is onvoldoende sprake.

De sociale kaart is zo complex geworden dat burgers regelmatig de weg kwijtraken, doordat zij van het kastje naar de muur worden gestuurd. Binnen het sociale domein kan een burger aanspraak maken op hulp. Daarbij verwijst de gemeente ook naar een voorliggende voorziening. Dat houdt wel in, dat de gemeente zich ervan moet vergewissen, dat de betrokken burger ook daadwerkelijk er gebruik van mag en kan maken. Deze zogenaamde vergewisplicht zal de gemeente opnemen in zijn algemeen handelen en in de verschillende verordeningen in het sociale domein. De gemeente dient zich bij elke verwijzing naar een andere instelling of instantie ervan te vergewissen, dat de burger daar met zijn hulpvraag ook terecht kan en ook daadwerkelijk hulp krijgt. Een warme overdracht vanuit onze gemeente naar een derde instantie kan hierbij een succesvol middel zijn. Hierdoor wordt voorkomen, dat de burger van hot naar her wordt gestuurd. De gemeente maakt met deze handelwijze zo doende het adagium van "de burger centraal" meer dan waar.

Het masterplan Sociaal Domein is voorwerp van overleg en zal o.a. moeten leiden tot de hierboven geschetste beleidsveranderingen en mogelijk meer. De resultaten van het proces komen zo snel mogelijk naar de raad. Wat ook van belang is, dat de coördinerende wethouder sociaal domein aanspreekpunt is voor o.a. de SMO-Raad Brunssum.

2. Armoedebeleid

Armoede heeft vele negatieve effecten op de gezondheid. Kinderen die in armoede leven ondervinden hun leven lang de negatieve effecten daarvan. Armoede is een gevolg van sociaal-maatschappelijke verhoudingen. Hoewel de economie groeit, neemt desondanks het aantal mensen, dat jarenlang moet rondkomen van een laag inkomen, toe. De grote geldstromen komen terecht bij een steeds kleinere groep mensen: de oude adel is ondertussen vervangen door de geldadel.

Armoede betekent niet alleen geldzorgen, maar ook minder gezondheid, minder kansen (ook voor de kinderen) en zelfs een kortere levensduur. Armoede is complex, ontregelt families, gezinnen en kan alleen integraal bestreden worden. D.w.z. dat je als overheid hier actief moet zijn en optreden op alle leefgebieden. Alleen met regelingen komen we er niet.

Een aansprekend en gedegen armoedebeleid zal er daarom moeten zijn dan wel komen.

Uitgangspunt is dus niet, dat betrokkene zijn of haar situatie volledig aan zichzelf te wijten heeft, maar dat er sprake is van een situatie, die iedereen kan overkomen, waar het bestuur de burger een helpende hand toesteeft. Een hand in de rug is meer dan welkom.

De hele keten van de aanpak van armoede moet worden doorgelicht, zodat beleid ontwikkeld wordt om de doelstelling- armoede uit Brunssum- te halen. Concreet zal dit moeten betekenen, dat als het om kinderen gaat, dat er geen talent verloren gaat, dat geen enkel kind in Brunssum zonder ontbijt in de klas zit en dat er echt werk gemaakt wordt van maatwerk om mensen aan betaald werk te helpen. Er moet een duidelijke termijn zijn voor werken voor je uitkering. Mensen die echt niet mee kunnen komen, krijgen de mogelijkheid om blijvend vrijwilligerswerk te doen.

Een ruim budget voor bijzondere bijstand; schuldhelpverlening en minimaregelingen blijft nodig.

De gemeente heeft een aantal regelingen gericht op armoedebestrijding. Het blijkt dat deze regelingen maar voor een deel worden benut door de doelgroep. Werk zal worden gemaakt om de doelgroep beter te bereiken onder andere door de ombudsfunctie invulling te geven waarbij persoonlijk contact regel is. Bij innovatieve oplossingen binnen het armoedebeleid kan het gemeentebestuur mogelijk aanspraak maken op provinciale middelen.

De extra inspanning, die het gemeentebestuur geleverd heeft m.b.t. het maatwerk om mensen aan duurzaam betaald werk te helpen, continueert het nieuwe bestuur. Extra aandacht is er voor de 45-plussers, die door en tijdens de crisis aan de kant zijn komen te staan en moeilijk aan de slag komen en voor alle langdurig werklozen in het algemeen.

3. Fonds voor sociale noden

Het fonds voor acute noodgevallen blijft bestaan. Het beheer ervan is ondergebracht bij het CMWW.

Actiepunten

29. Structuren en samenwerkingsverbanden rondom de decentralisaties worden geëvalueerd en zo nodig aangepast.
30. Masterplan sociaal domein afronden conform genoemde uitgangspunten en uitvoeren.
31. Eigen lokale invulling van verordeningen.
32. De vergewisplicht is leidend.
33. Aansprekend en gedegen armoedebeleid.
34. Ruim budget voor bijzondere bijstand.
35. Continuering van maatwerk voor duurzaam betaald werk met extra aandacht voor 45-plussers en langdurig werklozen.
36. Continuering fonds voor actuele noodgevallen.

Participatie

1. ISDBOL

Een belangrijke speler binnen het sociaal domein is ISD-BOL. Ook voor deze gemeenschappelijke regeling geldt, dat er een koppeling gemaakt moet worden naar andere beleidsterreinen binnen het sociaal domein. Hierbij zijn Betere Buren, WSW en Beschut Werk hulpmiddelen. ISD-BOL zal ook een belangrijke rol hebben, krijgen bij de voortzetting van de innovatieve en onorthodoxe wijze mensen aan een vaste baan te helpen. Daarbij denken we aan mensen, die langdurig werkloos zijn en de 45-plussers die door de crisis aan de kant kwamen te staan. Een eerste evaluatie van deze werkwijze kan al plaats vinden.

Maatwerk is en blijft geboden om mensen weer perspectief te bieden, het liefst door een vaste baan. Diverse partners, zoals o.a. ISDBOL, CMWW (perron 45 bijvoorbeeld) dienen hierbij innovatieve en onorthodoxe methodes te hanteren. Werkwijzen moeten niet alleen elkaar versterken, maar ook onderling worden afgestemd

De samenwerking binnen ISD-BOL zal met het uittreden van de gemeente Onderbanken, als gevolg van de vorming van de gemeente Beekdaelen, ter discussie komen. Dit geldt ook voor de situatie als Landgraaf opnieuw bij een mogelijke herindeling betrokken wordt. Onduidelijk is hoe e.e.a. zal verlopen, maar een eigen sociale dienst voor Brunssum kan een reële optie blijven. We zullen deze ontwikkelingen nauwgezet volgen.

2. Wijkgericht werken

- Wijkteams:

De wijkteams zijn de ogen en oren van de gemeente. Wijkgericht werken betekent werken aan praktische oplossingen voor problemen op het gebied van de zorg, veiligheid, leefbaarheid en voorzieningen in de wijken. Een van de voorwaarden daarvoor is de ontschotting van de budgetten in het sociaal domein. Verder dienen wijken aantrekkelijk te zijn en intrinsiek een plek te zijn om samen te leven met anderen. De (her)inrichting van de wijken dient in overleg met de burger te gebeuren. Verloedering moet actief aangepakt worden. Ook experimenten met andere vormen van wijkbeheer zijn mogelijk.

- Wijkwethouders

In de periode 2018 - 2022 gaat Brunssum werken met wijkwethouders. Elke wethouder zal het eerste (bestuurlijke) aanspreekpunt zijn voor een wijk in Brunssum.

3. Veiligheid

Veiligheid en leefbaarheid zijn niet van elkaar los te koppelen. Kleine irritaties, zoals foutparkeren, overlast hangjongeren, verloedering evenals grotere vraagstukken, zoals overlast van verwarde personen, criminaliteit en illegale wietplantages, veroorzaken dikwijls bij burgers een onveilig gevoel. Vroegtijdige signalering van dit soort zaken is belangrijk. Dat vraagt niet alleen om ogen en oren in Brunssum, van alle betrokkenen zoals (wijk)bewoners, handhavers, maar ook van beleid. Belangrijke vraag kan zijn hoe bewoners beter betrokken kunnen worden bij het beleid en daarmee van de aanpak van criminaliteit en hoe het bestuur en netwerkpartners de bewoners bij dit alles effectief kunnen ondersteunen. Verder zal er gekeken moeten worden naar het humaniseren van het Damoclesbeleid.

Hierdoor kan het leefbaarheid- en veiligheidsgevoel worden verbeterd.

Buurtpreventie waarbij de regie bij de bewoners ligt, zorgt ervoor dat bewoners zich meer van elkaar en van de (sociale)veiligheid in hun buurt bewust zijn, dit kan zowel proactief bij het inrichten van de openbare ruimte alsook preventief werken. De wijkteams zouden hier een belangrijke rol in kunnen vervullen evenals bijvoorbeeld het houden voor de inwoners van het beloofde periodiek inloopspreekuur veiligheid van de bestuurlijke verantwoordelijken.

4. Volkshuisvesting

De vraag naar betaalbare huurwoningen is nog altijd groter dan het aanbod. De gemeente heeft, mits goed onderbouwd, nog locaties beschikbaar voor woningen. Gedacht kan worden aan de locatie Erkens en de gronden waarop de Brunahal heeft gestaan.

De groepen die veelal (of weer) zijn aangewezen op sociale huurwoningen zijn: statushouders, starters en ouderen. De beschikbare locaties zullen voor een deel worden gebruikt voor betaalbare experimenten met woonvormen zoals kangoeroewoningen, aangepaste of aanpasbare woningen voor gehandicapten, levensbestendige woningen, enz. Voorts zal ruimte worden gemaakt voor strategische grondaankopen om in huisvestigingsmogelijkheden te kunnen blijven voorzien.

Er dient in de wijken sprake te zijn van een mix van goedkope en dure huur- en koopwoningen. Speciale aandacht voor ouderen is noodzakelijk, omdat landelijk beleid mensen dwingt tot langer zelfstandig te blijven wonen. Zorgvuldige afweging tussen verhuisplicht dan wel aanpassing van de woning dient regel te zijn. De hoofdlijn moet zijn: geen oude bomen verplaatsen.

5. Tijdelijke opvang

Met het opheffen van de bejaarden/verzorgingshuizen en het ingezette beleid dat mensen met hulp en voorzieningen zo lang mogelijk in de thuissituatie moeten kunnen blijven, is een lacune ontstaan. Mensen kunnen tijdelijk niet thuisblijven, omdat bijvoorbeeld de partner die de mantelzorg levert, uitvalt. De hulpbehoevende kan dan nergens terecht, indien er geen indicatie is voor een verpleegtehuis. Ook in andere situaties is dit het geval. Alleenstaanden, die na een operatie uit het ziekenhuis komen en geen mantelzorger hebben, zullen eveneens een beroep moeten kunnen doen op tijdelijke opvang.

Initiatieven om te komen tot kleinschalige opvangmogelijkheden op wijkniveau zal de gemeente ondersteunen en faciliteren. Om in deze behoeften te voorzien zoekt het bestuur de samenwerking met andere gemeenten, corporaties en zorginstellingen.

Actiepunten

37. Aandacht voor de rol van ISD-BOL en koppeling naar andere beleidsterreinen in het sociale domein alsook voor de toekomst van ISD-BOL.
38. Continueren van de wijkteams.
39. Werken met wijkwethouders.
40. Verbeteren leefbaarheids- en veiligheidsgevoel.
41. Ondersteunen en/of faciliteren kleinschalige opvangmogelijkheden.
42. Humaniseren van het Damoclesbeleid.

Economie, Ruimtelijke Ordening en Duurzaamheid

1. Heroverweging doorsteek Centrum.

In de gemeente is vooral de leegstand in het kernwinkelgebied (het Ei) voor eenieder zichtbaar. Ondanks de inzet van Streetwise, waarvan de aanpak in andere steden succesvol is, lijkt de voortdurende leegloop van winkels niet te stoppen.

Een tweede trekker voor de realisering van het bestemmingsplan “doorsteek centrum” is ook na vele jaren niet gevonden en er is geen zicht op, dat dit binnen afzienbare tijd wel zal gebeuren. Het toevoegen van m² winkelruimte in een markt, die op slot zit, verdraagt zich niet meer met een goed ruimtelijke beleid, indien verwacht kan worden, dat voor leegstand wordt gebouwd.

Er zal met betrekking tot de centrumontwikkeling dan ook een heroverweging moeten plaatsvinden, waarbij aandacht is voor de belangen van de zittende winkeliers, de provincie, de gemeente Brunssum en andere betrokken partijen.

De positie van startende ondernemers en mogelijk de inrichting van een starterscentrum in leegstaande winkel(s) dan wel leegstaande gebouwen in het centrum verdienen aandacht. Ook binnen de regionale samenwerking zijn betere afspraken noodzakelijk. Brunssum verdient als tweede winkelstad van Parkstad meer aandacht, ook binnen de regio.

2. Bedrijventerreinen

De bestaande terreinen dienen een opknapbeurt te krijgen. Afstemming binnen Parkstad en ondersteuning vanuit de Provincie zijn hierbij noodzakelijk. Op het bedrijventerrein Emma moet passende invulling van detailhandel mogelijk zijn. Het terrein verdient een stevige impuls. Actieve acquisitie is hier geboden.

3. Milieu en duurzaamheid

Steeds meer mensen, partijen, organisaties en bedrijven zijn doordrongen van het feit, dat onze wijze van produceren, consumeren en opwekken van energie zo niet meer kan. Als dat niet verandert, laten wij een wereld achter, waarop het moeilijk te leven valt. Alle maatregelen, die een bijdrage kunnen leveren om de klimaatdoelstellingen van Parijs te halen, hebben onze steun. Voorlichting naar de burger is hierbij zeer belangrijk. De inrichting van een informatiepunt, een platform voor groen en duurzaamheid kan een oplossingsmogelijkheid zijn om de betrokkenheid te vergroten. Over de meeste maatregelen die worden genomen - bijvoorbeeld het terugdringen en uitbannen van het gebruik van fossiele brandstoffen, het stimuleren van elektrische of hybride auto's - gaat de gemeente niet. Faciliteren van gebruik van elektrische auto's is wel mogelijk. Publieke oplaadpalen voor deze auto's kunnen zo worden gepositioneerd, dat goed en efficiënt gebruik mogelijk is en deze plekken niet kunnen worden gebruikt als parkeerplaats. Het eigen gemeentelijk wagenpark zal ook op den duur uit elektrische auto's moeten bestaan. De gemeente zal een ondersteunende en ontzorgende bijdrage leveren aan de reeds bestaande plannen en ontwikkelingen binnen Palet.

Hergebruik van materialen, die vrijkomen bij sloop of productieprocessen en het stimuleren van deelgebruik om onnodig en te veel consumeren te voorkomen, heeft onze steun. Grondstoffen dienen zo veel mogelijk in de keten te blijven.

Onze leefwereld en de natuur worden niet alleen bedreigd door de uitstoot van koolstofdioxide en stikstof, maar ook door rommel die in het milieu wordt gedumpt. Maatregelen om effectieve bescherming van ons buitengebied te waarborgen, zullen worden genomen in overleg met de beheerder van onze natuurgebieden en RD4.

Burgers en bedrijven moeten niet in de verleiding worden gebracht om afval in het milieu te dumpen. Het gebruik van het milieupark moet worden gestimuleerd. De gemeente zal derhalve het twee keer per jaar gratis aanbieden van grofvuil handhaven. Het door het Rijk ingezette beleid ten aanzien van asbestsanering, zullen we als gemeente, daar waar mogelijk en noodzakelijk, ondersteunen.

4. Gebiedsontwikkeling Oostflank

De ontwikkeling van dit gebied zal moeten worden bepaald door een goede inpassing en afstemming van met elkaar schijnbaar conflicterende functies. Dan gaat het om natuur, bedrijvigheid, verkeer, duurzaamheid en milieu. Het inrichten van zonneweides behoort zeker tot de mogelijkheden in dit gebied. Een beperkende factor voor de ontwikkelingen van de Oostflank is het feit, dat we als gemeente er haast geen grondpositie hebben. Het nieuwe gemeentebestuur zal allereerst de huidige eigenaarsverhoudingen in kaart moeten brengen. Dan moet een gesprek volgen met al die eigenaren. Op basis van die gesprekken kan dan gekeken worden hoe we de verschillende belangen met elkaar kunnen verbinden, zodat er een ontwikkeling mogelijk is, die we met zijn allen willen: natuur, verkeer, bedrijvigheid, toerisme op één lijn brengen. Vooraf aan dit alles zal eerst de milieuruimte in kaart moeten worden gebracht.

5. Toerisme:

Brunssum is niet alleen een prettige woongemeente, maar biedt ook op het gebied van toerisme tal van mogelijkheden, die beter benut moeten worden om ook bezoekers in het centrum krijgen. Met het Schutterspark en de Brunsummerheide hebben we trekpleisters, waarbij we inspanningen moeten leveren om de bezoekers van de genoemde attracties ook naar het centrum te krijgen, zodat daar ook geprofitteerd kan worden van deze bezoekers. De VVV zal Brunssum dan nog meer moeten uitdragen en promoten. Sportvoorzieningen en de Bronspot zijn eveneens inzetbaar in het promoten van toerisme.

Het gratis parkeren in het centrum dient meer naar buiten uitgedragen te worden. Dat is van belang om extra winkelend publiek te trekken. Arrangementen om Brunssum in al haar verscheidenheid te ontdekken, komen tot stand, als de diverse partijen de handen ineenslaan zowel op Parkstad- als Euregioniveau. Externe partijen -winkeliers, ondernemers, wandel—en fietsclubs, enz.- zouden meerdaagse arrangementen moeten ontwikkelen.

6. Recreatie dicht bij huis:

Instandhouding van onze parken is van belang voor het groene en aantrekkelijke karakter van Brunssum. Het verhoogt de aantrekkelijkheid van onze gemeente. Het recreatieve aspect is onlosmakelijk verbonden met het groene karakter van onze gemeente. Recreëren dicht bij huis is mogelijk in het Vijverpark, Heidserpark, Hemelderpark, Trichterbos, de Brunsummer Heide en uiteraard het Schutterspark. Wat het laatste park betreft: beheerproblemen moeten in de toekomst niet meer aan de orde zijn. Jaarlijkse controle op dit punt is geboden.

De recreatie dicht bij huis zal een krachtige impuls krijgen, als de toegankelijkheid van het buitengebied verbetert. Ter hoogte van de Akkerweg kan het herstel van het contact met het buitengebied gebeuren door een passende wandelbrug.

Actiepunten

43. Heroverweging centrumontwikkeling, aandacht voor startende ondernemers en voor de positie van Brunssum als tweede winkelstad van Parkstad.
44. Opknappen bedrijventerreinen.
45. Steunen van duurzame maatregelen alsmede het inrichten van een informatiepunt.
46. Gebiedsontwikkeling van Oostflank.
47. Benutten van toeristische mogelijkheden Brunssum.
48. Recreëren in alle parken. Geen beheerproblemen meer in het Schutterspark.
49. Realisatie brug (wandelen) ter hoogte van de Akkerweg

Financiën

Brunssum streeft uiteraard naar een structureel sluitende begroting, waarbij de uitgaven en inkomsten zoveel mogelijk in evenwicht dienen te zijn. Als gevolg van het rijksbeleid van de afgelopen jaren, is dat een hele klus en zal het ook nog een aantal jaren duren voordat de gemeente de financiële gevolgen van de decentralisaties in het sociale domein, door vernieuwend beleid en/of wellicht ingrijpende keuzes verwerkt heeft.

De opgave vanuit de decentralisaties betekent voor Brunssum dat een voorspeld tekort op het sociale domein van ca 3 tot 3,5 miljoen zorgen baart. Het masterplan sociaal domein kan/moet de handvaten bieden voor een beheersbaarheid van het sociale domein. Daarnaast verwachten wij dat het rijk ervan doordrongen raakt, dat te veel gemeenten in de problemen komen door de doorgevoerde bezuinigingen. In het Interbestuurlijk Programma overleg lijkt hierover overeenstemming te zijn bereikt. Daarnaast wordt op Parkstad niveau in samenwerking met de Provincie geprobeerd met het Rijk een veel omvattende Regiodeal af te sluiten, waarvan ook het sociale domein een onderdeel is.

Ondanks de stijgingen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en een nieuwe aanpak van de taken in het sociale domein, blijft het sociaal domein aandacht vragen. Echter de onttrekkingen uit de algemene reserve en de reserve sociaal domein zullen –zoals het er nu naar uitziet - beperkt kunnen blijven, dan wel komen te vervallen. De inzet zal blijven om een terugloop van onze reservepositie en een eventuele verslechtering van ons weerstandsvermogen te voorkomen. Een substantiële reserve sociaal domein zal in stand worden houden om een goede overgang naar een structureel evenwicht mogelijk te maken.

De begroting zal transparanter van opzet worden. Duidelijker en meetbaar worden doelstellingen en prestaties/indicatoren geformuleerd, waarbij een andere manier van rapporteren zal worden overwogen.

Het belasting- en tarievenbeleid zal er, zeker gezien de grote groep inwoners met een minimuminkomen of minder, op gericht zijn om belastingen en tarieven zo min mogelijk te laten stijgen. Burgers en bedrijven mogen niet door de lokale belastingdruk in financiële problemen komen. Een verantwoord armoede- en kwijtscheldingsbeleid wordt hierop afgestemd.

Actiepunten

50. Een structureel sluitende begroting.
51. Met behulp van het Masterplan sociaal domein financiën beheersen.
52. Voorkomen van terugloop reserves en verslechtering weerstandsvermogen.
53. Een transparante begroting met duidelijke en meetbare doelstellingen en prestaties/indicatoren.
54. Belastingen en tarieven zo min mogelijk laten stijgen.